

STATUS:
**goedgekeurd BB,
29/03/2011**

Datum laatste wijziging:
19/04/2011

Toetsing aandachtsgebied

HERENTALS – KAPELLENBLOK

De methodologie en achtergrond die geleid hebben tot de opmaak van deze fiche zijn terug te vinden in de bekkenspecifieke bundel.

ID: NET_014

GELEGEN IN: Actueel waterbergingsgebied¹: /
Waterconserveringsgebied² : NET_WC_036; NET_WC_368, NET_WC_400.
Potentieel waterbergingsgebied³: NET_PW_006

1 Situering

1.1 Algemeen

Gemeente(n): Herentals

Provincie(s): Antwerpen

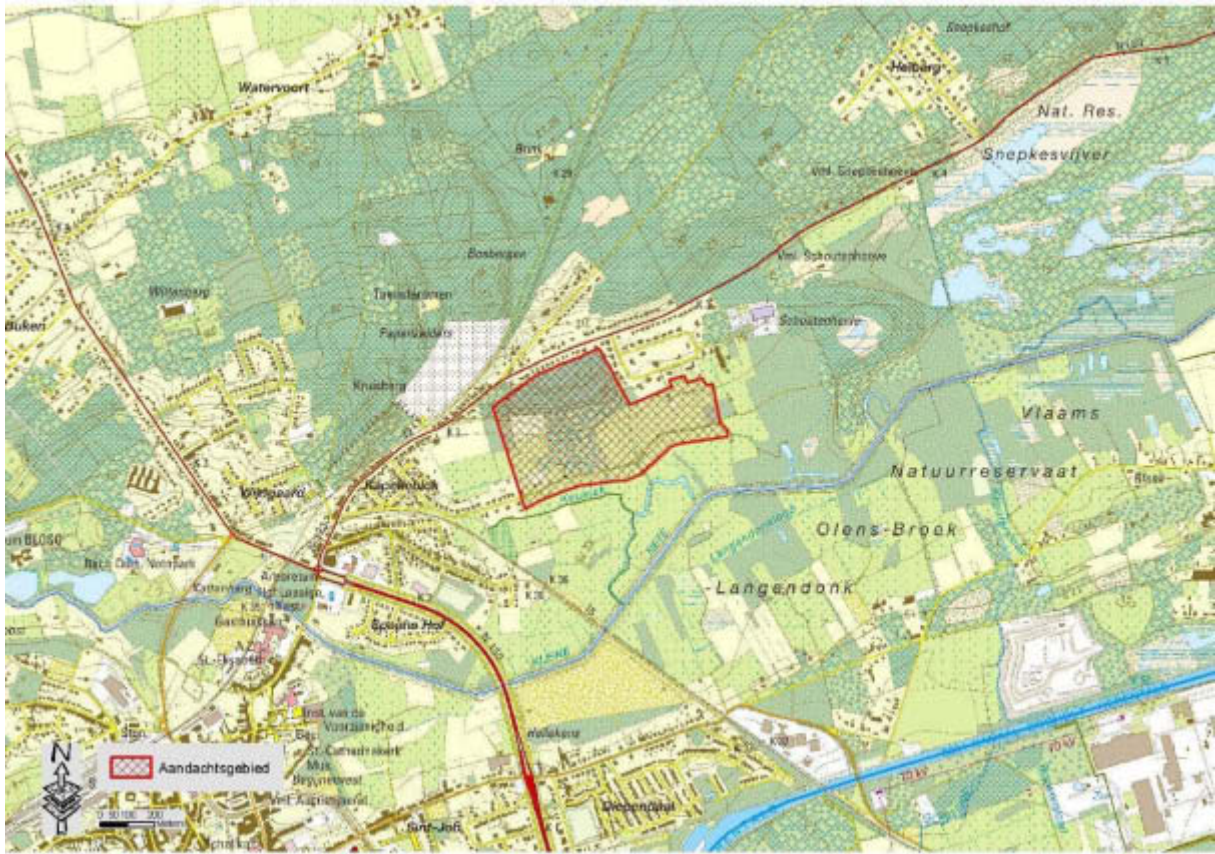
Geografische beschrijving:

Het aandachtsgebied is gelegen ten noordoosten van de stad Herentals. In het noorden grenst het aandachtsgebied aan de Lichtaartsesteenweg en de Schoutenlaan. Ten zuiden loopt de grens van het aandachtsgebied net ten zuiden van en parallel met de Rozenstraat, meer bepaald tussen de Rozenstraat en de Koulaak (3de categorie) en tussen de Rozenstraat en de Kleine Nete (1ste categorie). De oostzijde en de zuid-oostzijde van het aandachtsgebied sluit aan bij het habitatrichtlijngebied 'Valleigebied van de Kleine Nete met aangrenzende brongebieden, moerassen en heiden' (BE2100026) en het VEN-gebied 'Vallei van de Kleine Nete benedenstrooms'.

¹ Actueel waterbergingsgebied: De voor waterberging geschikte gebieden die ook effectief door het watersysteem worden aangesproken voor waterberging. Het zijn zones waar een waterbergingsfunctie mogelijk is, m.a.w. waar er geen wateroverlast is voor de bestaande bebouwing (Gebieden die reeds bebouwd zijn ongeacht hun bestemming)

² Waterconserveringsgebied: Gebieden waar de neerslag van nature lang wordt vastgehouden. Ze fungeren omwille van hun specifieke bodemeigenschappen als een natuurlijke spons door het water een tijd vast te houden en vertraagd af te voeren en zijn daardoor van groot belang om o.m. verdroging en overstromingen te voorkomen.

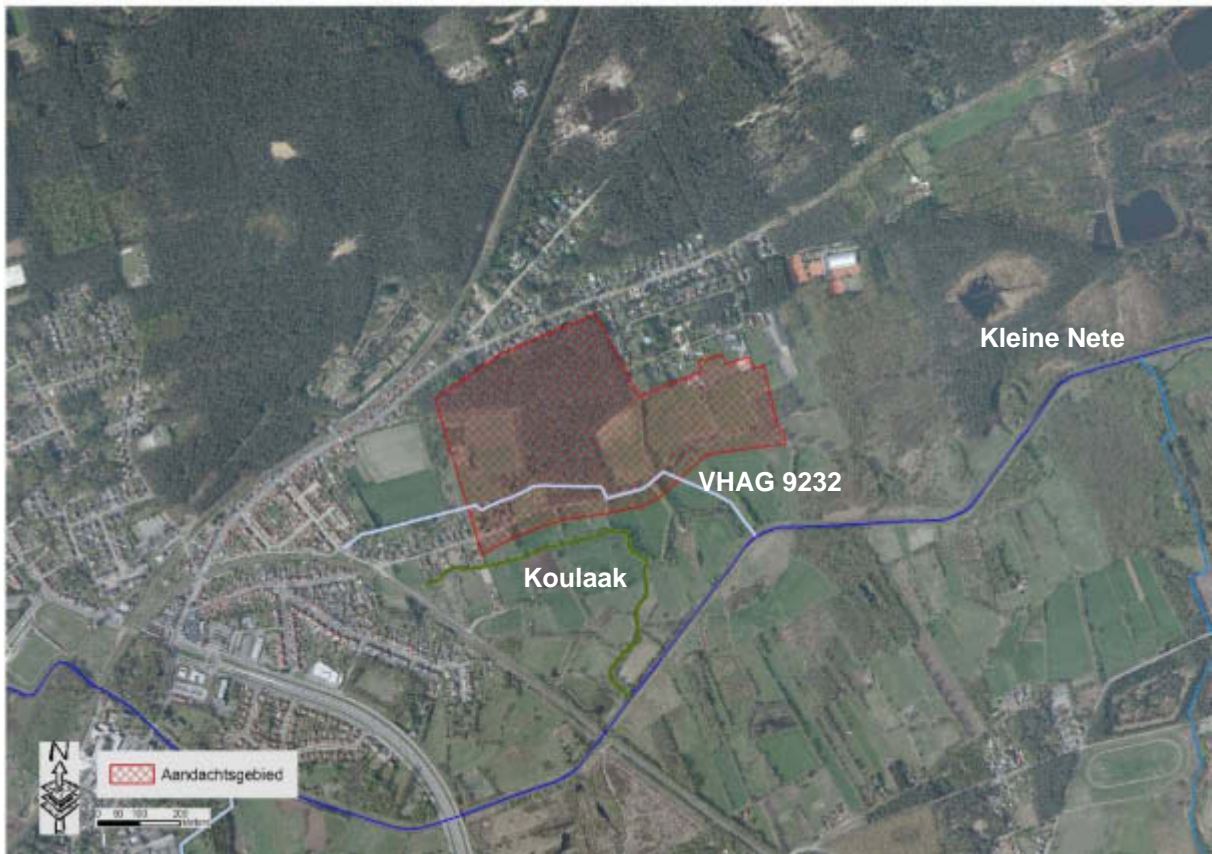
³ Potentiele waterbergingsgebieden: zones die (tot nu toe) geen wateroverlast (meer) hebben gekend - bv. omdat de waterloop is rechtgetrokken of omdat de oevers zijn verhoogd - maar wel fysisch geschikt zijn om water te bergen. Mits enkele ingrepen kunnen immers potentiële waterbergingsgebieden indien nodig voor waterberging gebruikt worden als actief overstromingsgebied.

Figuur 1: Ruime situering op topografische kaart

Figuur 2: Gedetailleerde situering op stratenplan

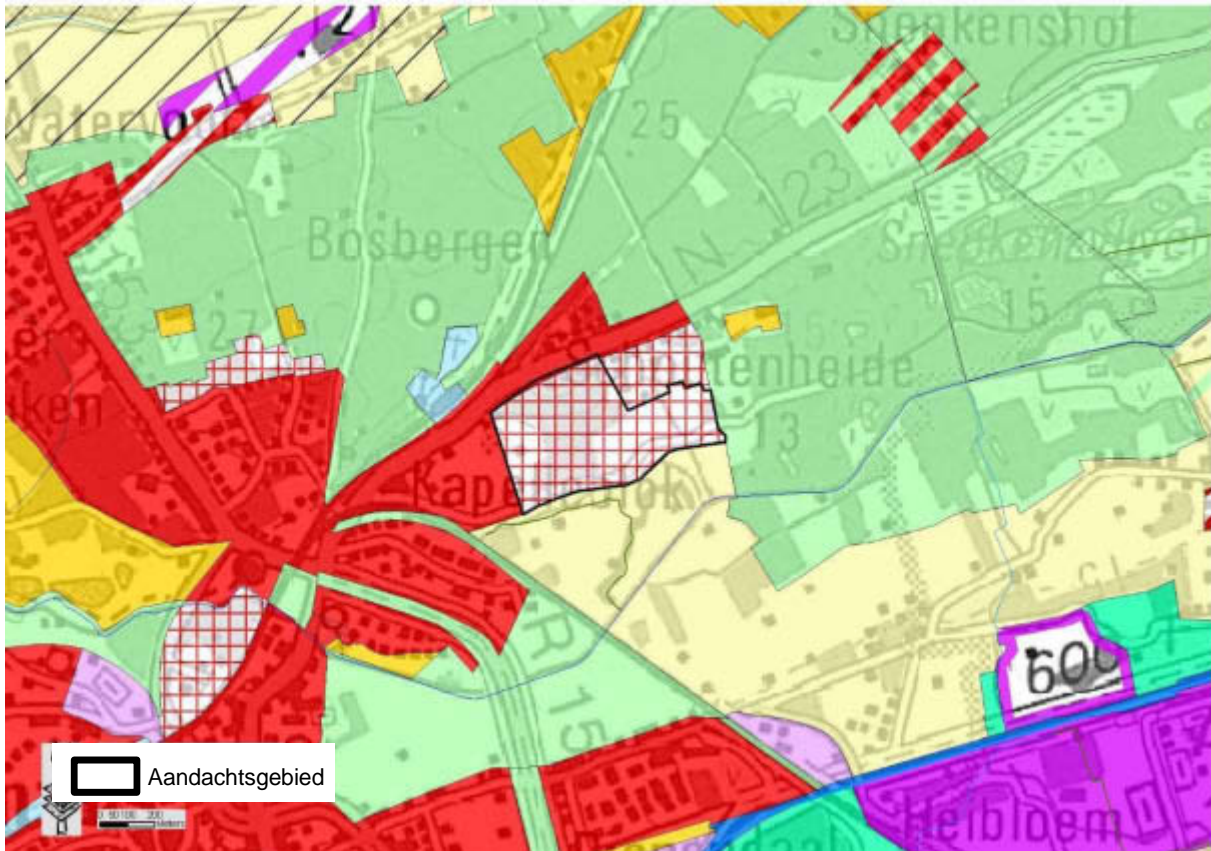

Figuur 3: Situering orthofoto 2003

1.2 Bestemming

Gewestplanbestemming:

Het aandachtsgebied is gelegen in woonuitbreidingsgebied. Aan de Lichtaartseweg ligt een kleine strook van het aandachtsgebied in woongebied. Het gebied sluit aan bij natuurgebied in het oosten, agrarisch gebied in het zuiden en woongebied in het noorden en het westen. De geldende bestemming laat de ontwikkeling van het aandachtsgebied toe.

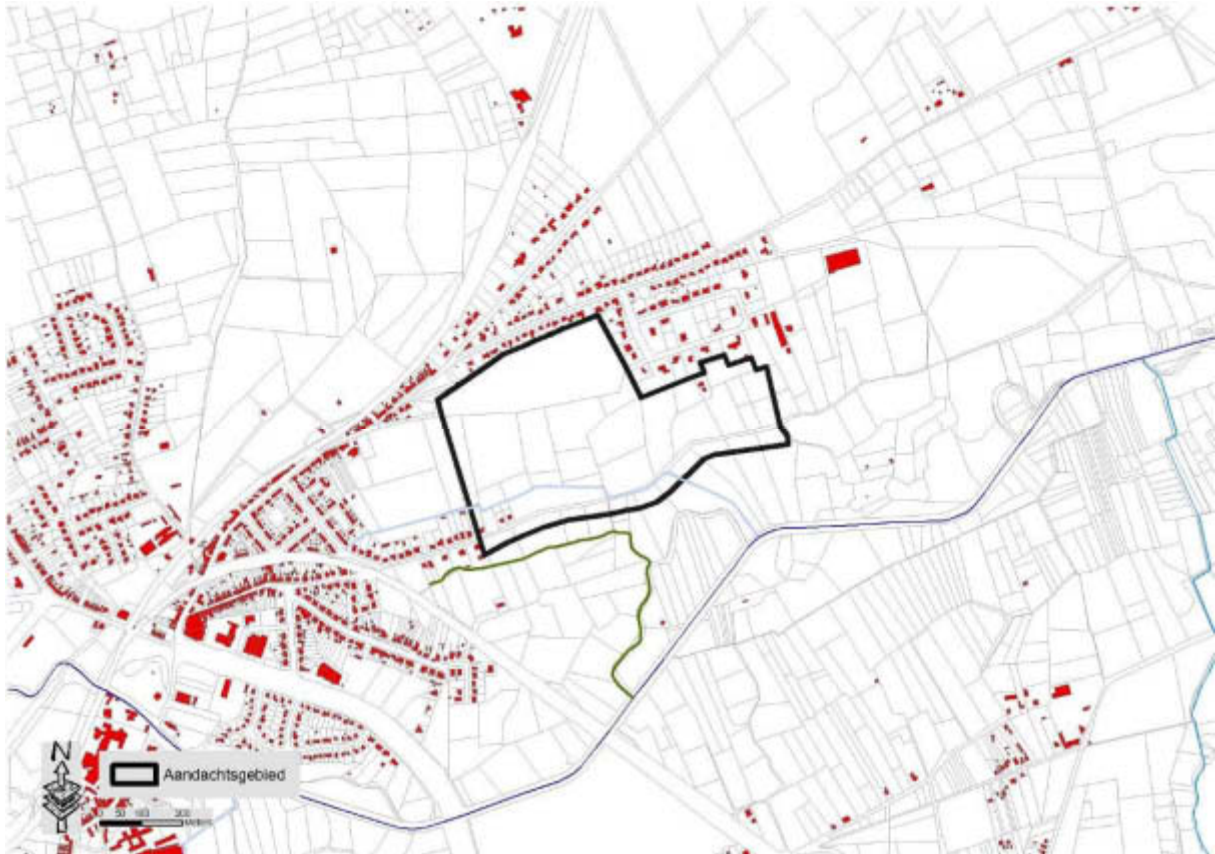
Figuur 4: Situering gewestplan

1.3 Bodemgebruik

Huidige staat van ontwikkeling:

Het aandachtsgebied bevindt zich in een nog onbebouwde zone, grotendeels tussen bestaande verkavelingen (Figuur 3 en Figuur 5). Het bodemgebruik is hoofdzakelijk bos en weiland.

De verdere analyse van het aandachtsgebied houdt alleszins rekening met de aanwezige bebouwing en gaat uit van het principe dat bestaande vergunde bebouwing zo goed mogelijk beschermd moet worden tegen wateroverlast.

Figuur 5: Situering op cadmap (datum:1/1/2008)

1.4 Hydrografie

Bekken: Netebekken

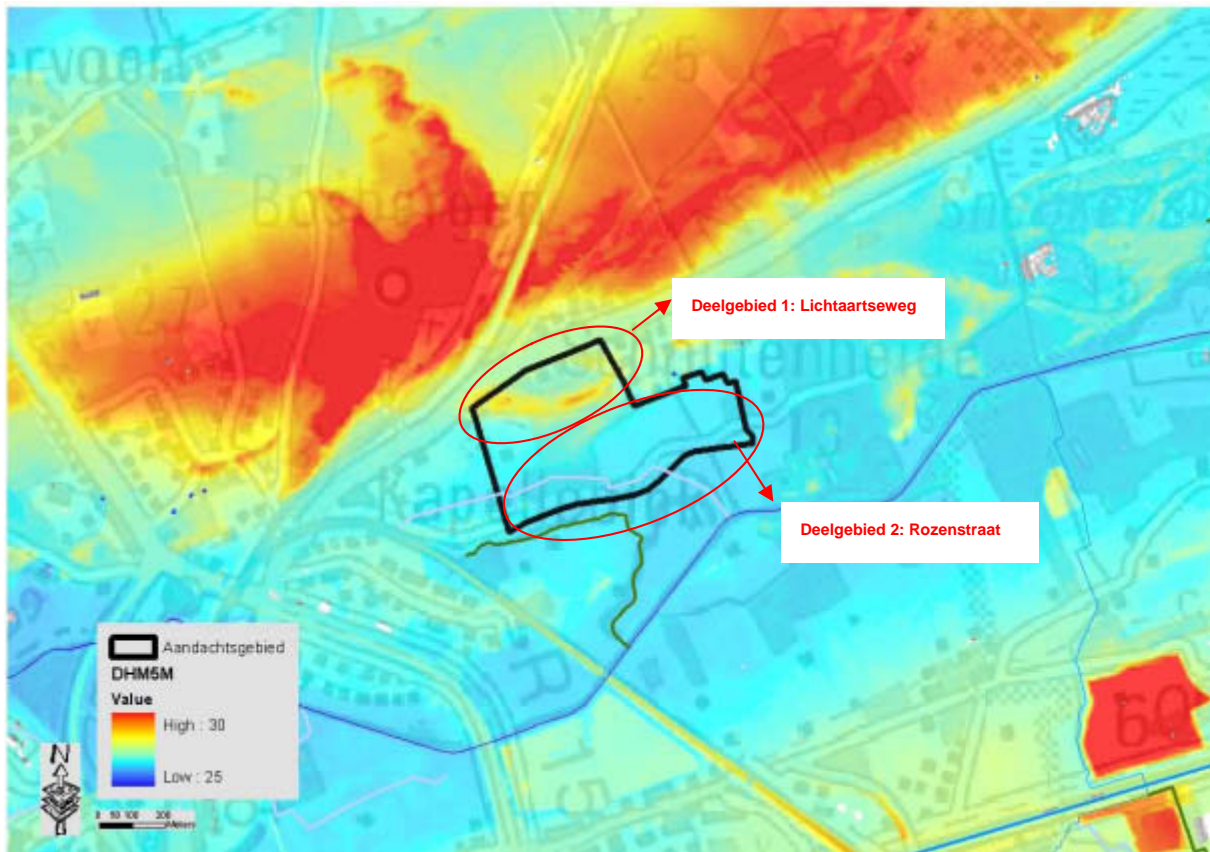
Deelbekken: Middengebied Kleine Nete

Betrokken waterlo(o)p(en): Kleine Nete (VHAGcode: 9258), Koulaak (VHAGcode: 8502), Ongeklasseerde waterloop (VHAGcode: 9232)

Hydrografische beschrijving:

Het aandachtsgebied wordt in het noorden begrensd door de Kempense Heuvelrug. In het zuidoosten grenst ze aan de Koulaak (3de categorie). Ten zuiden van het aandachtsgebied situeert zich de Kleine Nete (1ste categorie). Door het zuidelijk deel van het aandachtsgebied loopt een ongeklasseerde waterloop met VHAG-code 9232. Deze begint aan het kruispunt van de Rozenstraat/Leliestraat en mondt uit in de Kleine Nete ten oosten van de Koulaak en de Oude Nete-arm die nog zichtbaar is.

Een langgerekte strook in het noorden van het aandachtsgebied (deelgebied 1 – Lichtaartseweg) is iets hoger gelegen. Het zuidelijk deel van het aandachtsgebied (deelgebied 2 – Rozenstraat) is lager gelegen en maakt deel uit van de alluviale vallei van de Kleine Nete (zie ook Figuur 12: Situering op ROG-kaart en NOG-kaart)

Figuur 6: Hydrografische situering

1.5 Motivering afbakening aandachtsgebied

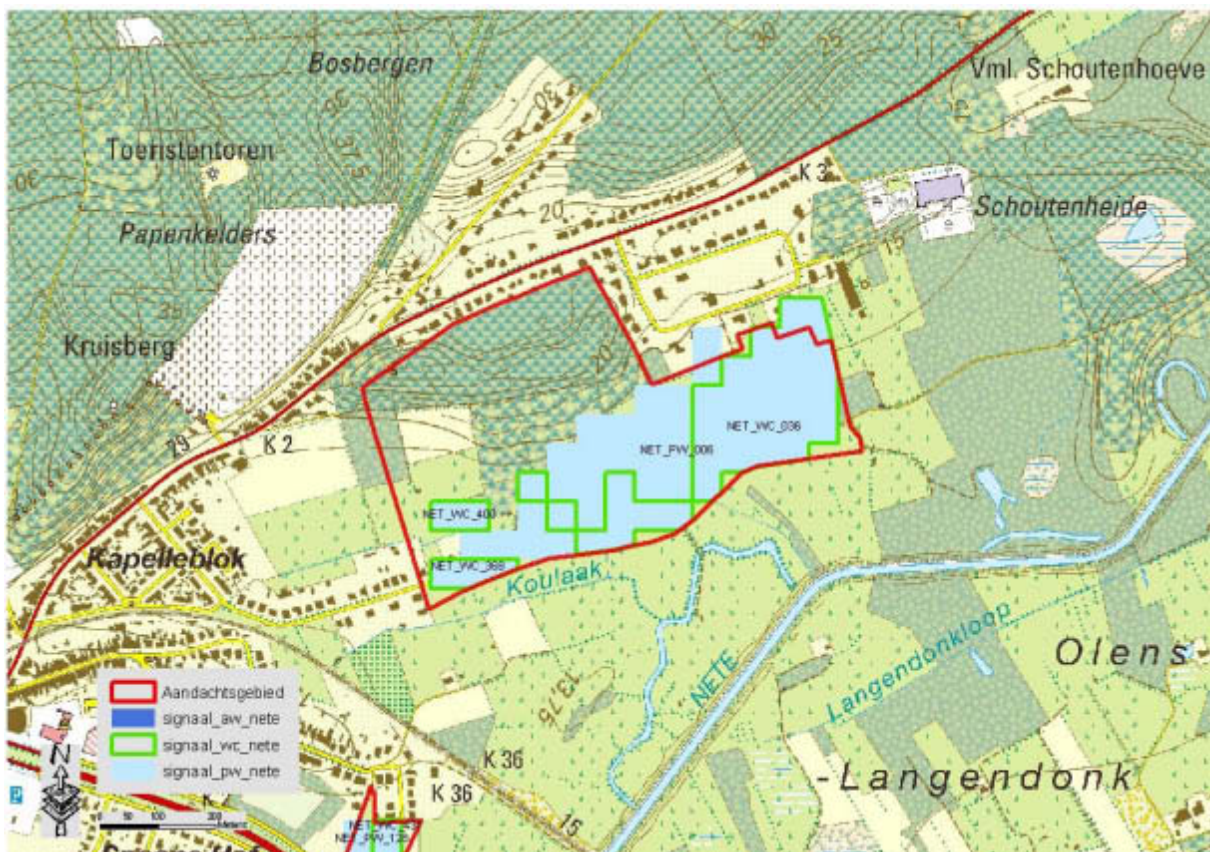
Reden afbakening

- 1) Er komen meerdere signaalgebieden (NET_AW_045, 091; NET_WC_083, 1064, 183 271, 384, 431, 986; NET_PW_047, 110, 112, 128, 187, 196, 595) en aandachtsgebieden (NET_15 en NET_18) voor in deze omgeving aan de Kleine Nete.
- 2) Dit aandachtsgebied betreft deels een alluviale, natte bodem langs de Kleine Nete
- 3) Lopend planproces Gewestelijk RUP "Vallei van de Aa en de Kleine Nete van Grobbendonk tot N19" (plenaire vergadering: april 2011).
- 4) Kleinstedelijk gebied Herentals. Het planningsproces voor de afbakening van het kleinstedelijk gebied Herentals is opgestart. Op 7 juni 2010 vond de eerste ambtelijke werkgroep plaats waarop het procesverloop werd toegelicht.

Manier van afbakenen

Het aandachtsgebied is op perceelsniveau afgebakend cfr. de grenzen van de gewestplanbestemming die overlappen met de signaalgebieden.

De afbakening wordt mede bepaald door de aanwezige bebouwing en spitst zich toe op het onbebouwd gedeelte binnen het woongebied. Bebouwde percelen zijn zoveel als mogelijk uit het aandachtsgebied gelaten.

Figuur 7: Situering van de signaalgebieden (blauw: potentieel waterbergingsgebied, groen: waterconserveringsgebied)

2 Juridische toets

2.1 Watertoetskaarten⁴

De watertoetskaarten zijn bij besluit van de Vlaamse Regering juridisch vastgelegd. De kaart wordt gehanteerd als instrument om te beoordelen of een project al dan niet een mogelijk significante invloed heeft op het watersysteem waarvoor een advies van de bevoegde waterbeheerder noodzakelijk is.

Overstromingsgevoelige gebieden:

Deel 2 van het aandachtsgebied is gelegen in mogelijk effectief overstromingsgevoelig gebied (Figuur 8). Het zuid-oosten van dit deelgebied ligt voor een kleine strook in effectief overstromingsgevoelig gebied.

Infiltratiegevoelige bodems:

Deel 1 van het aandachtsgebied is infiltratiegevoelig. Deel 2 is niet infiltratiegevoelig.

Grondwaterstromingsgevoelige gebieden:

Het volledige aandachtsgebied ligt in een zone die matig tot zeer gevoelig is voor grondwaterstroming.

Deel 2 is zeer gevoelig voor grondwaterstroming. Dit betekent dat wanneer ondergrondse constructies met een diepte van meer dan 3 m en een horizontale lengte van meer dan 50 m voorzien worden in het aandachtsgebied men wellicht een effect op het grondwater heeft.

Deel 1 is matig gevoelig voor grondwaterstroming. Dit betekent dat wanneer ondergrondse constructies met een diepte van meer dan 5 m en een horizontale lengte van meer dan 100 m voorzien worden in het aandachtsgebied men wellicht een effect op het grondwater heeft.

2.2 Federale kaart risicozones voor overstromingen⁵

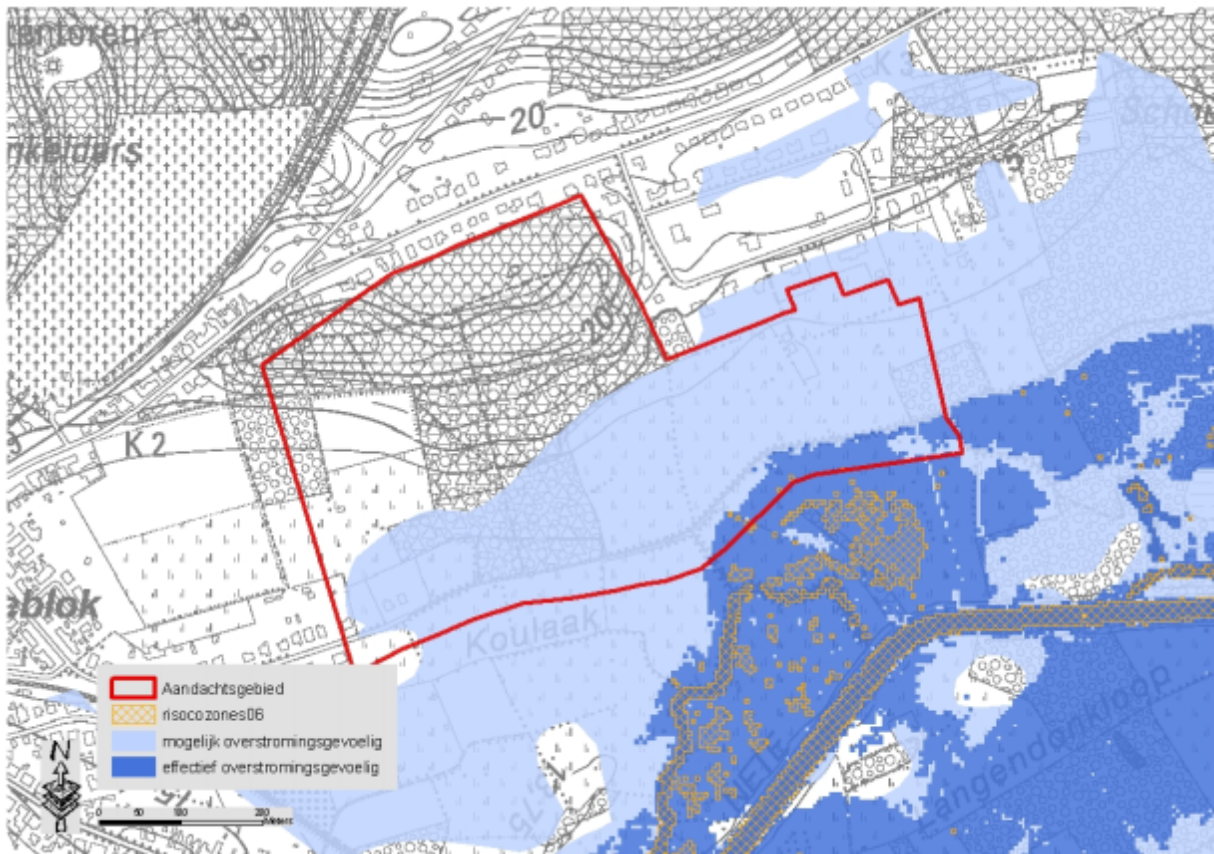
De risicozones voor overstromingen bevat een nauwkeurige afbakening van risicovolle gebieden met betrekking tot de natuurrampenverzekering. De criteria waarop de risicozones worden afgebakend, zijn bepaald in het K.B. van 12 oktober 2005 waardoor enkel de gebieden getoond worden met minstens 30 centimeter overstromingsdiepte.

Het aandachtsgebied is niet gelegen in risicozone voor overstromingen maar grenst er ten zuiden aan.

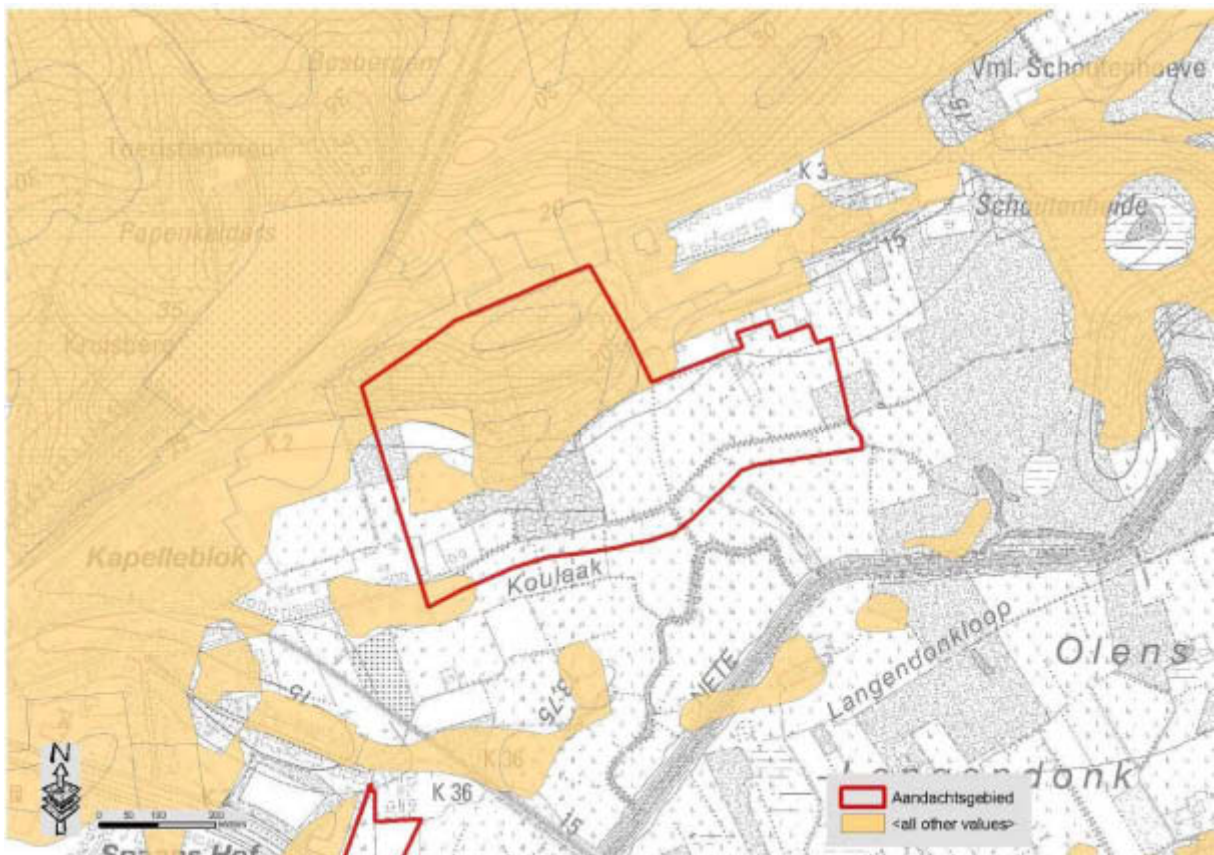
De ligging in risicozone heeft een aantal juridische en financiële implicaties: conform art. 68-7 § 3, kunnen de verzekeraars m.b.t. het gevaar brand, weigeren dekking te verlenen tegen overstroming als het gaat om een gebouw dat later werd opgericht of verbouwd dan achttien maanden na datum van bekendmaking in het Belgisch Staatsblad van het koninklijk besluit, dat een zone waarin het gebouw zich bevindt, als risicozone klasseert. Wie in een risicozone woont zal meer betalen voor de verzekering.

⁴ Besluit van de Vlaamse Regering tot vaststelling van nadere regels voor de toepassing van de watertoets, tot aanwijzing van de adviesinstantie en tot vaststelling van nadere regels voor de adviesprocedure bij de watertoets, vermeld in artikel 8 van het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid (20 juli 2006)

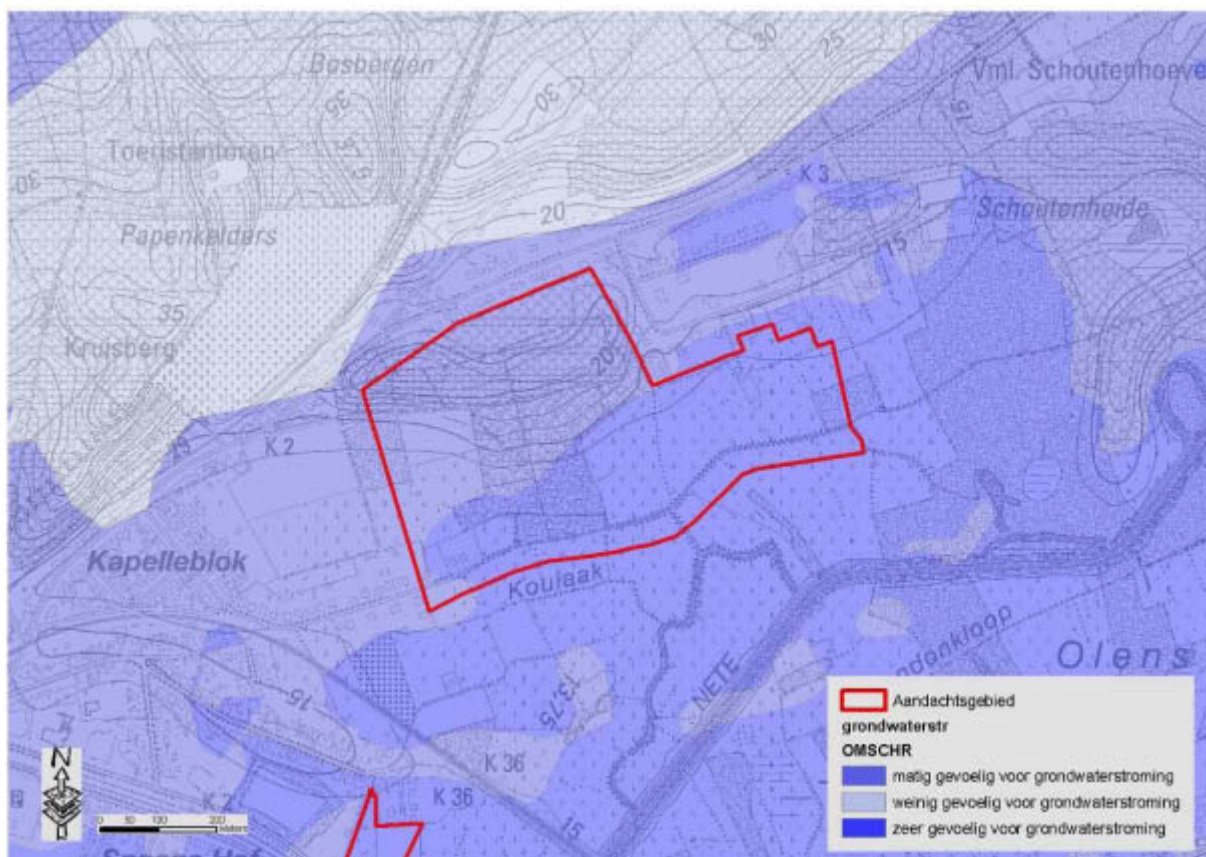
⁵ Risicozones voor overstroming, versie 2006 (KB 23 maart 2007)

Figuur 8: Situering watertoetskaart (overstromingsgevoelige gebieden) en de risicozones van de federale verzekeringskaart

Figuur 9: infiltratiegevoelige bodems

Figuur 10: grondwaterstromingsgevoelige gebieden

3 Beleidsmatige toets

3.1 Waterbeleid

Bekkenbeheerplan

De visie van het bekkenbeheerplan streeft een optimaal behoud van de waterconserveringsgebieden en de actuele en potentiële waterbergingsgebieden na. Ze streeft naar een vrijwaring van bebouwing/verharding in de waterconserveringsgebieden en de actuele en potentiële waterbergingsgebieden. Multifunctionaliteit van waterconservering en waterberging met de sectoren huisvesting en industrie is niet aangewezen. De opmaak van deze fiche is een vertaling van deze visie.

Actie 13 uit het bekkenbeheerplan van het Netebekken 'Herinschakelen van enkele oude meanders langs de Kleine Nete te Herentals en Lichtaart' heeft mogelijks invloed op dit aandachtsgebied. Deze actie maakt deel uit van het integraal project 'Rivierherstel van de Kleine Nete vanaf de N19 te Kasterlee tot de monding van de Aa te Grobbendonk' (BBP Netebekken: luik 'Uitvoeren van Integratie projecten').

Langs de Kleine Nete zijn nog verschillende oude meanders zichtbaar in het landschap. Ze werden tijdens het rechtekken van de rivier in de jaren '70 afgesneden. Het doel is deze meanders terug uit te graven en/of aan te schakelen aan de Kleine Nete. Naast structuurherstel is de belangrijkste doelstelling de realisatie van een gewenst oppervlaktewater- en grondwaterregime in het Olens broek. Door het herinschakelen van (enkele) van deze meanders vertraagt de waterafvoer, verhoogt het waterbergend vermogen en stijgt het waterpeil. Eén van de herin te schakelen meanders nl. 'Koulaak' situeert zich ten zuiden van het aandachtsgebied en is nog duidelijk zichtbaar als open vijver.

Op 12 juli 2010 werd ontheffing verleend voor een termijn van vier jaar voor de opmaak van een project-MER in het kader van de ecologische herinrichting van de Kleine Nete tussen Herentals en de N19 Geel/Kasterlee – dit is een groot deel van het integrale project. Actie A13 maakt deel uit van de ontheffingsaanvraag⁶.

Uit de aanvraag tot MER-ontheffing blijkt dat ook bij de herinschakeling van de meander 'Koulaak' er geen bijkomend overstromingsgebied gemodelleerd werd voor een bui met terugkeerperiodes van T10, T25 en T50. Bij een T100 loopt het overstromingsgebied nagenoeg tot aan de Rozenstraat, wat nog net binnen het aandachtsgebied ligt. Naar grondwaterpeil toe wordt een verschil in diepte van de watertafel tussen de geplande en de huidige toestand aangegeven van 1 tot 10 cm. (Dossier MER-ontheffing figuur 8.11)

Deelbekkenbeheerplan

Er zijn geen deelbekkenbeheerplan-acties met een rechtstreekse invloed op dit aandachtsgebied.

Stroomgebiedbeheerplan

Op 8 oktober 2010 werden de stroomgebiedbeheerplannen voor Schelde en Maas en het bijhorende maatregelenprogramma voor Vlaanderen vastgesteld door de Vlaamse Regering⁷.

⁶ Ecologische herinrichting van de kleine Nete tussen herentals en de N19 geel/Kasterlee, Aanvraag tot ontheffing van project-MER-plicht. VMM, afdeling Operationeel Waterbeheer, september 2009

⁷ Alle EU-lidstaten moeten in uitvoering van de Europese kaderrichtlijn Water stroomgebiedbeheerplannen maken. Vlaanderen gaat gefaseerd en gebiedsgericht tewerk. De kaderrichtlijn Water legt de lat hoog. Vlaanderen moet nog heel wat inspanningen leveren om te voldoen aan de vereiste doelstellingen. Met een goede watertoestand die de Europese stroomgebieden moeten bereiken, wordt zowel een goede waterkwaliteit bedoeld, als de verbetering van de kwaliteit van de waterbodems en de kwantitatieve toestand van oppervlakte- en grondwater, van de flora en fauna in en rond de waterlopen, ... Het oppervlakte- en grondwater in Vlaanderen staan onder druk. De oorzaken zijn gekend: de hoge bevolkingsdichtheid, de sterke verstedelijking, de hoge graad van industrialisatie, de intensieve landbouw, de historische verontreiniging in de waterbodem, de veelal beperkte ruimte voor waterlopen, de ingrepen op hun natuurlijke structuur (baggeren, rechtekken, oeverversteviging), ... Het gebruik van oppervlakte- en grondwater voor allerlei toepassingen vraagt dat ook de waterhoeveelheden nauwlettend opgevolgd worden. Bovendien zal de klimaatverandering de problemen nog doen toenemen. Meer neerslag in de winter en lange

Het plan stelt een aantal basismaatregelen en aanvullende maatregelen voorop. Basismaatregelen zijn maatregelen uit een reeds beslist beleid (bijvoorbeeld de acties uit de bekkenbeheerplannen), aanvullende maatregelen zijn bijkomende maatregelen die door het stroomgebiedbeheerplan zelf worden naar voren geschoven. Volgende maatregelen zijn hier relevant:

- basismaatregel 6_003: waar mogelijk behoud van waterconserveringsgebieden door middel van aangepast landgebruik;
- basismaatregel 6_004: vrijwaren van de actuele en potentiële waterbergingsgebieden en conserveringscapaciteit;
- basismaatregel 6_007: realiseren van nieuwe waterbergingscapaciteit en optimaliseren van bestaande;
- aanvullende maatregel 5B_008: aanleg van bijkomende bergingsgebieden ten behoeve van de verbetering van het hydraulische regime van het oppervlaktelichaam;
- aanvullende maatregel 5B_009: Aanleg van bijkomende waterconserveringsgebieden;
- aanvullende maatregel 5B_010: adaptatie klimaatwijziging;
- aanvullende maatregel 6_018: optimaliseren waterconserveringsgebieden door middel van voorwaarden voor het landgebruik.
- aanvullende maatregel 6_020: realiseren van nieuwe waterbergingscapaciteit op de onbevaarbare waterlopen van 1ste cat.

De Vlaamse overheid wil de aanvullende maatregelen gebiedsgericht inzetten in zogenaamde speerpuntgebieden.

Het aandachtsgebied is gelegen in een dergelijk speerpuntgebied, namelijk het afstroomgebied van het oppervlaktewaterlichaam Kleine Nete II (VL08_127). Het stroomgebiedbeheerplan bepaalt dat voor dit oppervlaktewaterlichaam reeds in 2015 de goede toestand cfr. de Europese Kaderrichtlijn Water bepaald moet worden.

3.2 Ruimtelijke ordening

Ruimtelijk(e) structuurplan(nen)

Het GRS Herentals is op 26 augustus 2010 goedgekeurd door de Deputatie van de Provincie Antwerpen.

GRS II Richtinggevend gedeelte stelt hetvolgende:

De continuïteit van de open ruimte binnen de Netevallei is door de jaren grotendeels gevrijwaard van stedelijke ontwikkeling, zelfs ter hoogte van het centrum van Herentals. Deze meerwaarde moet bewaard worden en verder versterkt. (GRS deel II Richtinggevend gedeelte p 13) Nieuwe recreatieve ontwikkelingen mogen de huidige natuurwaarden in de vallei van de Kleine Nete niet schaden. De recreatieve infrastructuur wordt beperkt tot de huidige perimeters van het gewestplan. De natuur en de waterhuishouding vormt de basiskwaliteit, de referentie en het bindmiddel. (GRS deel II Richtinggevend gedeelte p 14)

In het GRS Herentals wordt gesteld dat *Ruimte voor natuur – behoud van bestaande natuurwaarden en het versterken waar mogelijk van de natuurlijke structuur – dient een belangrijke uitgangshouding te zijn voor het toekomstige beleid binnen de Netevallei. Extensieve landbouw, waterbeheersingswerken in het kader van een integrale vorm van waterbeheer en het zoneren van de toegankelijkheid van het gebied kunnen hierbij krachtige en duurzame instrumenten zijn. (GRS deel II Richtinggevend gedeelte p 14)*

droogteperiodes onderbroken door hevige regenvlagen in de zomer wijzen op het groeiend belang van voldoende overstromingsgebieden en waterbekkens.

GRS deel I informatief gedeelte:

In het informatief gedeelte wordt aangegeven dat *een aantal woonuitbreidingsgebieden: ... 108. Kapellenblok zijn (deels) gelegen in van nature overstroombare gebieden. Dit betekent dat de volledige aansnijding van deze gebieden omwille van een duurzame waterbeheersing niet evident is.* (GRS deel I Informatief gedeelte p 87)

Het woonuitbreidingsgebied 108. Kapellenblok wordt in het GRS niet tot de hypothese van stedelijk gebied gerekend. Er wordt een groene verbinding voorzien tussen Bosbergen (Kempense Heuvelrug) en Langendonk (Netevallei). (GRS deel II Richtinggevend gedeelte p 43)

Voor de maximale vrijwaring van het valleilandschap en de waardevolle overgang tussen het valleigebied en de Kempense heuvelrug, zal de gemeente het woonuitbreidingsgebied 'Kapelleblok' niet aansnijden. Via de opmaak van een RUP kan de bestemming gewijzigd worden.

Bij de acties in het richtinggevend gedeelte wordt *overleg met de hogere overheid voorzien over het afstoten van het WUG 108. 'Kapellenblok'(26 ha) ten noorden van de Rozenstraat, dat moet omgevormd worden ter vrijwaring van het vrijwaren van het valleigebied van de Kleine Nete als open ruimtegebied en ter ondersteuning van het afgebakende GEN-gebied (suggestie voor mogelijke opname in VEN 2de fase). De hobbylandbouw in het gebied moet echter mogelijk blijven.*

GRS deel III Bindend gedeelte

In het GRS Herentals worden delen van de vallei van de Kleine Nete (Langendonk/Rozenstraat) aangegeven als landschappelijk waardevol kleinschalig landbouwgebied. (GRS deel III **Bindend gedeelte** p 2). De opmaak van een RUP wordt hier nog niet in voorzien.

Gewestelijk Rup Vallei van de Kleine Nete en de Aa

Het aandachtsgebied valt binnen het plangebied van het gewestelijk RUP in opmaak.

De procesnota situeert het plangebied en de plandoelstellingen als volgt:

Het plangebied omvat het gebied delen van de vallei van de Kleine Nete tussen E313 en N19, van de vallei van de Aa stroomafwaarts Poederlee, van het interfluvium tussen Kleine Nete en Aa en de overgang tussen de vallei en de Kempische Heuvelrug ter hoogte van Snepkensvijver. Het plangebied is volledig in de provincie Antwerpen gelegen en omvat delen van de gemeenten Geel, Grobbendonk, Herentals, Kasterlee, Lille, Olen, Vorselaar en Zandhoven.

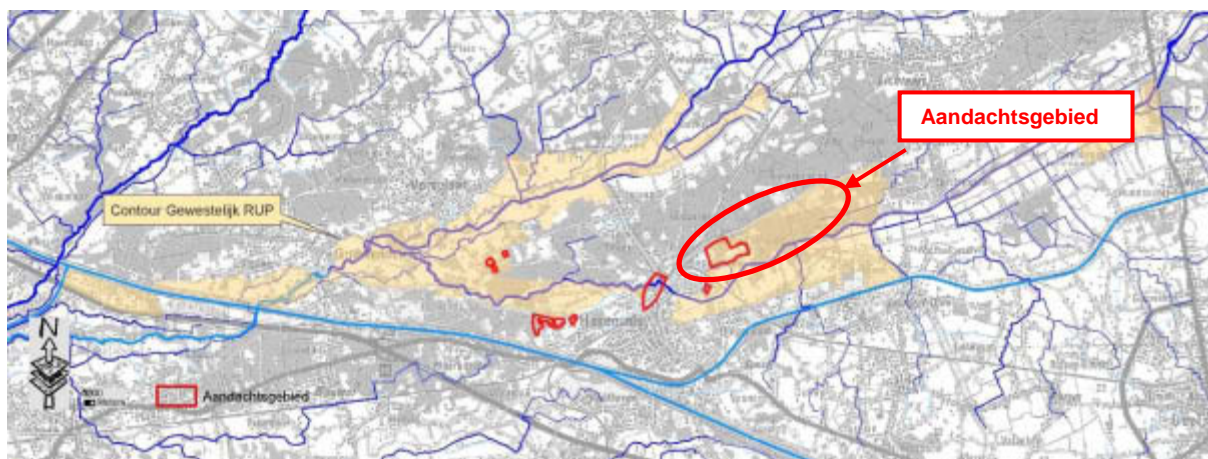
De doelstelling van het op te maken gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan is uitvoering geven aan:

- *de richtinggevende en bindende bepalingen van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV) inzake de afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur zoals nader uitgewerkt in de ruimtelijke visie voor landbouw, natuur en bos in de regio Neteland;*

- *de richtinggevende en bindende bepalingen van het bekkenbeheerplan van het Netebekken;*

- *de bepalingen inzake het decreet op het Natuurbehoud over het nemen van maatregelen die nodig zijn voor de uitvoering van Europese richtlijnen.*

Het plan zal de daarvoor noodzakelijk bestemmingen en stedenbouwkundige voorschriften vastleggen op perceelsniveau.

Figuur 11: Gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan. Regio Neteland, "vallei van de Aa en de Kleine Nete van Grobbendonk tot N19"

WUG-atlas

In de WUG-atlas wordt het aandachtsgebied aangeduid als 'niet te ontwikkelen, niet aan te snijden'.

4 Toetsing aan het watersysteem

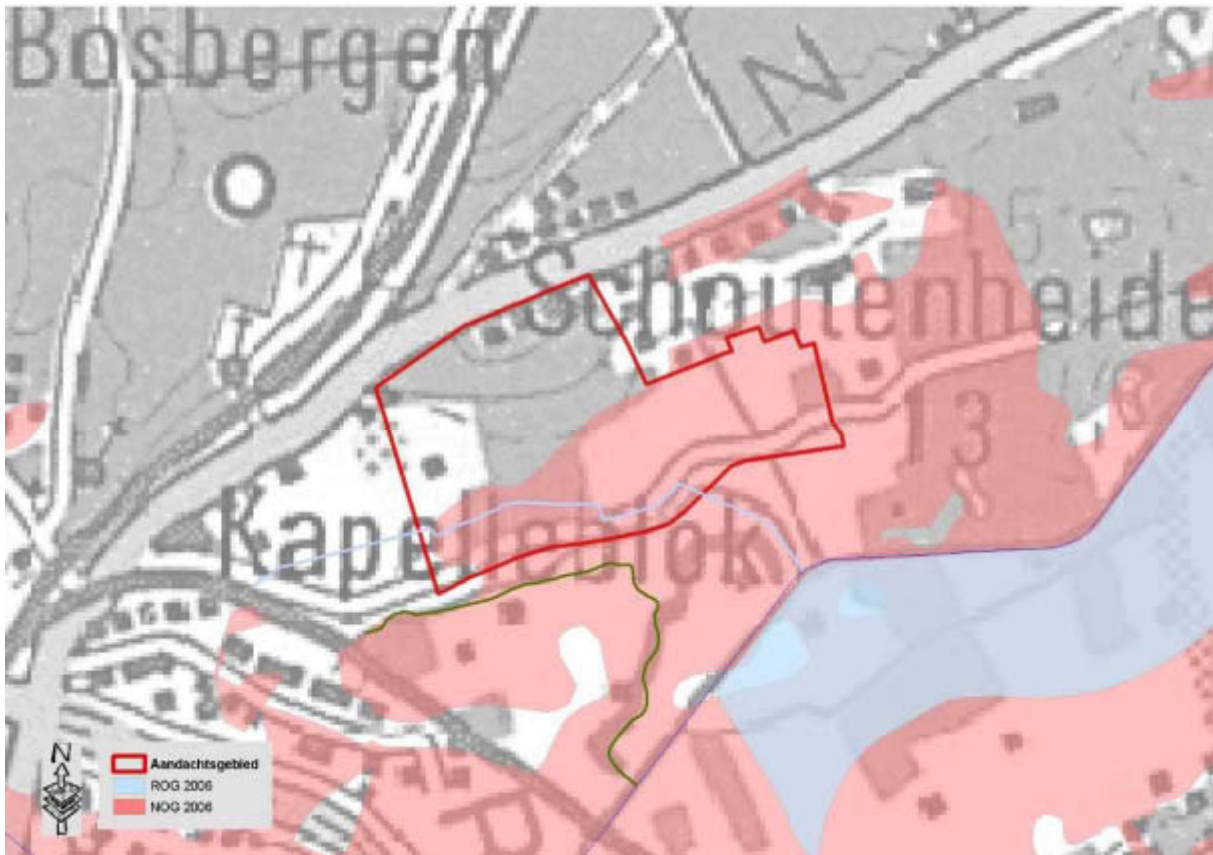
4.1 Overstromingsproblematiek

NOG:

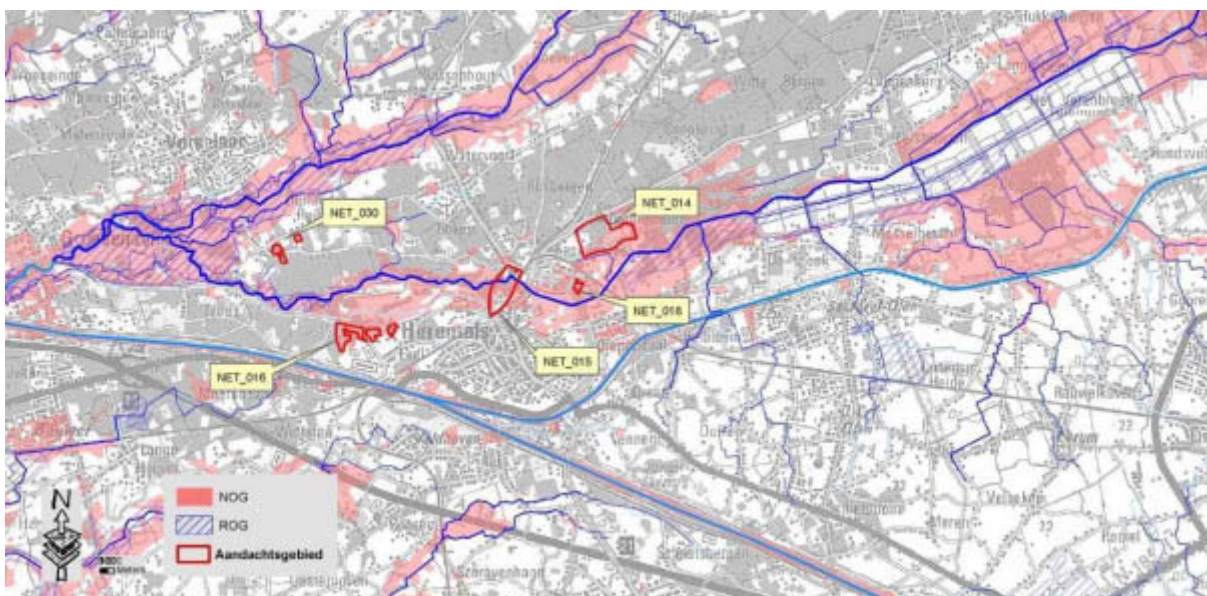
Deel 1 van het aandachtsgebied is niet gelegen in een van nature overstroombaar gebied (NOG).
Deel 2 is wel gelegen in van nature overstroombaar gebied. Dit deel behoort dus ontegensprekelijk tot de (historische) alluviale vallei van de Kleine Nete.

ROG:

Het aandachtsgebied is niet gelegen binnen de recent overstroomde gebieden volgens de ROG 2006.
Enkel het gebied aan de linkeroever van de Kleine Nete ten zuiden van het aandachtsgebied is ingekleurd op de ROG-kaart 2006.

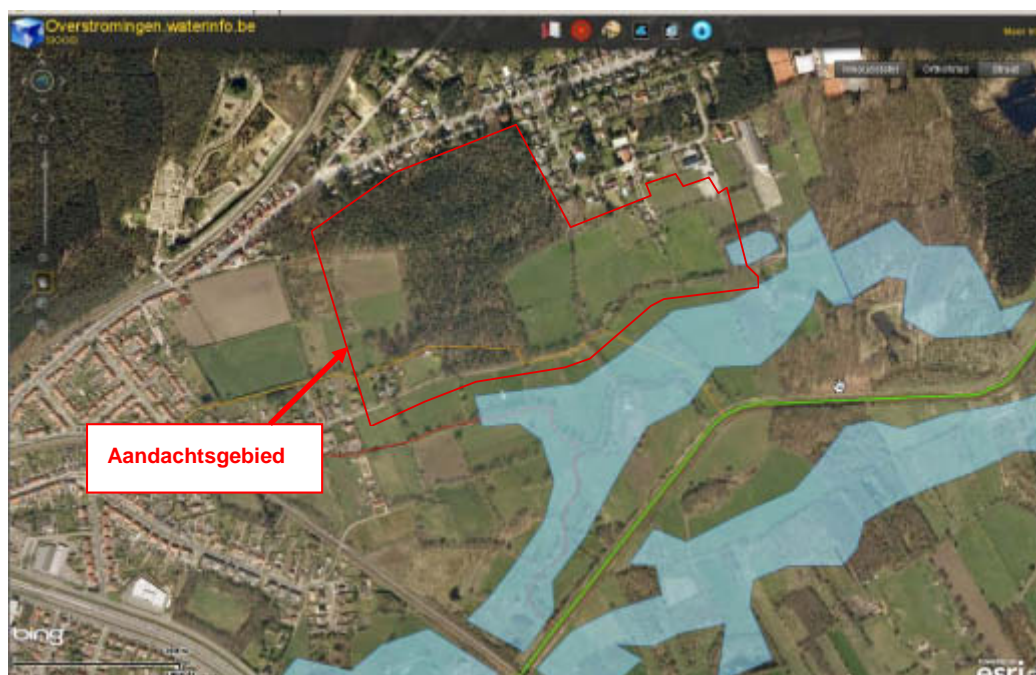
Figuur 12: Situering op ROG-kaart en NOG-kaart

Figuur 13: Situering ROG en NOG in de vallei van de Kleine Nete

Indien men een ruimer gebied bekijkt (Figuur 13) en focust op het watersysteem van de Kleine Nete tussen de N19 en Grobbendonk (integraal project BBP Netebekken), blijkt duidelijk dat de meer stroomopwaarts gelegen NOG-gebieden minder benut worden voor waterberging. Dit wordt bevestigd door de ROG-kaarten. De recent overstroomde gebieden bevinden zich voornamelijk meer stroomafwaarts. Deze afname van het benutten van de natuurlijke bergingscapaciteiten stroomopwaarts is het gevolg van de hercalibratie (uitdieping, verbreding en/of rechtbrekking) van de waterlopen waardoor het water versneld wordt afgevoerd.

Bij de overstromingen van november 2010 blijkt dat minstens ook de rechteroever van de Kleine Nete tot aan de Rozenstraat en deels aan de overzijde overstroomd is (inventarisatie overstromingen november 2010). Het aandachtsgebied zelf is niet overstroomd maar grenst aan de ingetekende contour.

OWKM (oppervlaktewaterkwantiteitsmodellering)/ Specifieke modelleringsstudies:

De afdeling operationeel waterbeheer van de VMM liet modelmatig een simulatie van de storm van november 2010 opmaken. Deze toont dat de zone op de rechteroever van de Kleine Nete tot aan de Rozenstraat overstroomt. De storm van november 2010 correspondeert met een storm met retourperiode van 10 jaar. Dit doet vermoeden dat het aandachtsgebied wel degelijk zou kunnen overstroomd bij stormen met hogere retourperioden. Frequentieanalyse zijn gepland voor 2012 zodat terugkeerperioden van eventueel overstroomd van het aandachtsgebied ingeschat kunnen worden.

Figuur 14: simulatie storm november 2010

DHM:

Figuur 6 situeert het aandachtsgebied op het digitaal hoogtemodel. Quasi het volledige aandachtsgebied is logischerwijs lager gelegen tov de noorderlijk gelegen Kempense heuvelrug. In deelgebied 1 bevindt zich een uitloper van de Kempense heuvelrug. Deze strook ligt lichtjes hoger binnen het aandachtsgebied.

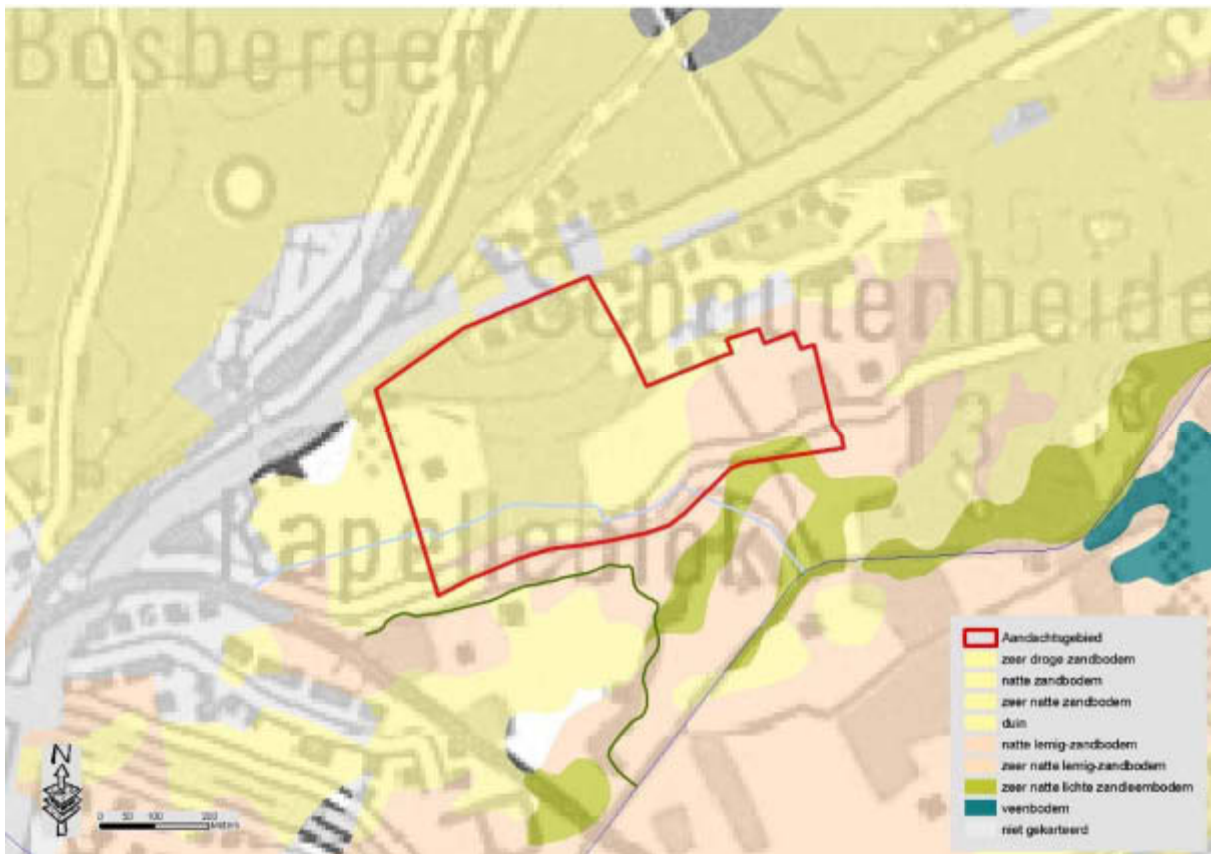
Volgens de DHM is deelgebied 2 lager gelegen. Het maakt deel uit van de NOG en zou in de natuurlijke situatie bij piekdebieten duidelijk een belangrijke functie kunnen vervullen voor het bergen van water uit de Kleine Nete, de Koulaak en/of de ongeclassificeerde waterloop VHAG 9232 én/of als waterconserveringsgebied.

4.2 Verdrogingsproblematiek

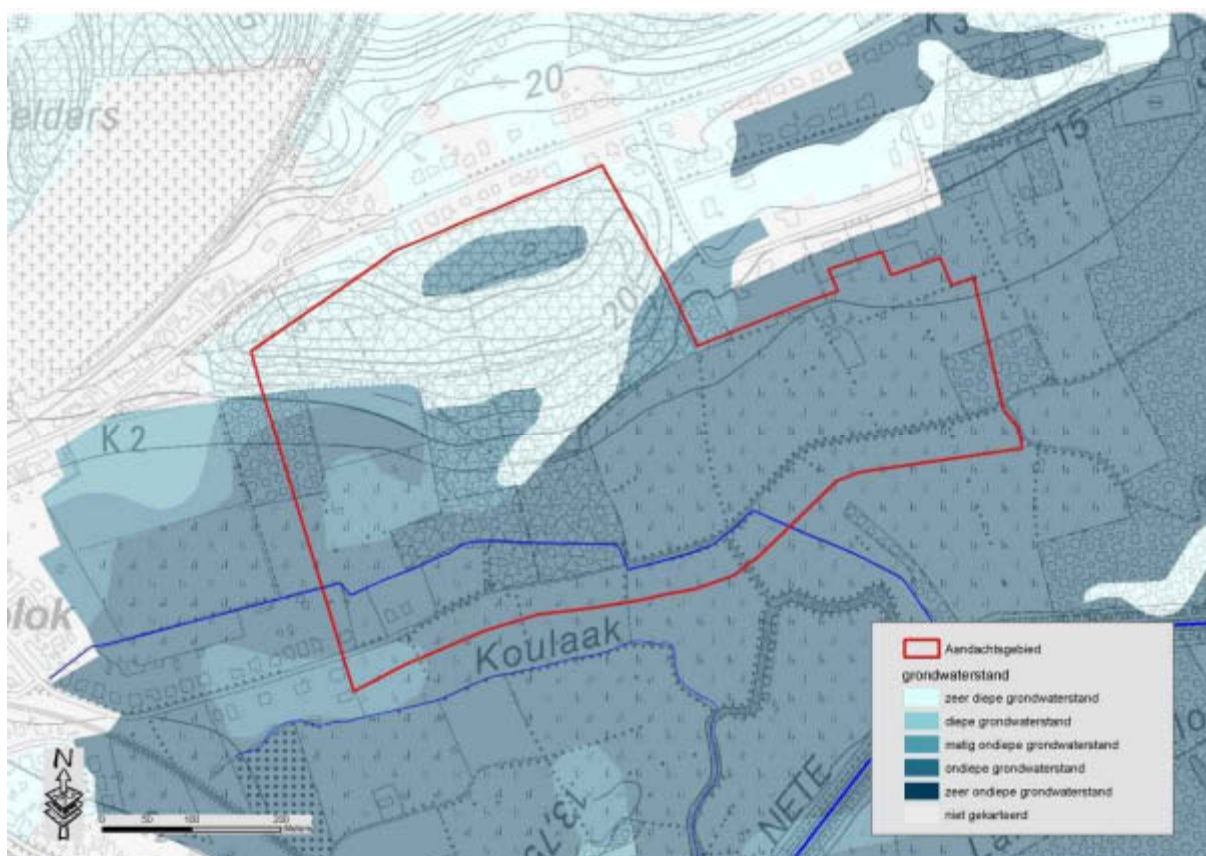
Bodemassociaties ifv water (obv textuur en vochttrap)

Volgens de bodemkaart is deelgebied 2 van het aandachtsgebied overwegend gelegen in een natte tot zeer natte zandbodem. De noord-oostelijke tip en een smalle strook ten zuiden is gelegen in zeer natte lemige zandbodem en zeer natte lichte zandbodem. Dit type bodems kent theoretisch ondiepe tot zeer ondiepe grondwaterstanden en is zeer geschikt om water vast te houden (sponsfunctie = waterconserveringsgebied). Zonder bijzondere maatregelen inzake waterhuishouding zoals droogtrekkingen of drainages zijn ze niet geschikt voor bebouwing.

Deelgebied 1 wordt gekenmerkt als landduin en kent theoretisch zeer diepe grondwaterstanden.

Figuur 15: Situering op kaart bodemassociatie

Figuur 16: Situering op kaart grondwaterstand

Opmerkingen

Biologische waarderingskaart

Het westelijk deel tussen de Lichtaartseweg en (voorbij) de Rozenstraat is gekarteerd als waardevol. Het wordt gekenmerkt door verruigde graslanden naast soortenarme permanente cultuurgraslanden, de aanplant van Grove den met ondergroei van struiken en bomen en akkers op zandige bodem.

De oostelijke tip is gekarteerd als een weilandcomplex met veel sloten en/of microreliëf en als eikenberkenbos (biologisch waardevolle en zeer waardevolle elementen).

Ecologische inventarisatie 'de Kleine Nete en de Aa'

In 2001-2002 liet de voormalige Afdeling Water van het Ministerie van de Vlaamse gemeenschap (nu: VMM- afdeling operationeel waterbeheer) een ecologische inventarisatiestudie uitvoeren van de Kleine Nete en de Aa.

Het aandachtsgebied is gelegen in deelgebied 5 – Langendonk-Olens Broek – Snekensvijver – tussenliggende boscomplexen⁸. De bedoeling van deze inventarisaties was om het waterbeheer beter af te stemmen op de aanwezige ecologische potenties en de mogelijkheden voor een ecologische herwaardering van de waterlopen en hun vallei aan te geven. Hieruit blijkt o.a. dat dit gebied nog voldoende natuurwaarden of aanwezige (abiotische) potenties bezit. Het werd binnen het lange termijn streefbeeld aangeduid als natuurkerngebieden en kreeg de hoofdfunctie natuur toebedeeld. Naar waterhuishouding toe is het streefdoel 'het maximaal behoud en herstel van natuurlijke structuren van de waterlopen (p22)

⁸ Een beschrijving van deelgebied 5 alsook voorgestelde maatregelen worden verduidelijkt in de brochure 'De Kleine Nete en de Aa – Naar een ecologisch herstel van waterloop en vallei.

5 Conclusie

Op basis van voornamelijk de bodemkenmerken en de NOG-kaart kan het aandachtsgebied onderverdeeld worden in 2 deelgebieden nl Lichtaartseweg en Rozenstraat. Beide deelgebieden zijn onbebouwd gebied gelegen ten noordoosten van Herentals centrum. Het aandachtsgebied heeft als gewestplanbestemming hoofdzakelijk 'woonuitbreidingsgebied', niet te ontwikkelen volgens de WUG-atlas. Een kleine strook aan de Lichtaartseweg is 'woongebied'. De oostzijde en de zuid-oostzijde van het aandachtsgebied sluit aan bij het habitatrictlijngebied 'Valleigebied van de Kleine Nete met aangrenzende brongebieden, moerassen en heiden' (BE2100026) en het VEN-gebied 'Vallei van de Kleine Nete benedenstrooms' Deel 2 – Rozenstraat bestaat uit zeer natte alluviale gronden van de Kleine Nete die laag gelegen zijn.

Hydrologische samenvatting

Deelgebied 1 – Lichtaartseweg is als uitloper van de Kempense Heuvelrug iets hoger gelegen dan de rest van het aandachtsgebied en de nabije omgeving. Het wordt overwegend gekenmerkt als landduin. Slechts een klein deel, centraal in het deelgebied, wordt gekenmerkt als vochtig zand en ligt volgens de DHM iets lager dan de landduin. Het deelgebied ligt niet in NOG, ROG of overstromingsgevoelig gebied volgens de watertoetskaarten en valt niet binnen de federale kaart risicozones voor overstromingen.

Deelgebied 2 – Rozenstraat is gelegen in van nature overstroombaar gebied. Dit weerspiegelt zich in de aanduiding als mogelijk overstromingsgevoelig gebied volgens de watertoetskaarten. De meest zuidoostelijke strook is gelegen in effectief overstromingsgevoelig gebied. Ook de recente overstromingen van november 2010 bevestigen dat dit gebied bij hevige regenval onder water komt te staan. Bovendien was toen ook de omgeving van de Koulaak meer westwaarts tot aan de zuidelijke grens van het aandachtsgebied overstroomd. Dit deelgebied behoort hoofdzakelijk tot de bodemprofielen zandbodem en lemige zandbodem. De ondiepe tot hoofdzakelijk zeer ondiepe grondwaterstand wijst op een belangrijke functie als waterberging- en/of waterconserveringsgebied.

Beleidsmatige samenvatting

Thv het aandachtsgebied zijn verschillende ruimtelijke planningsprocessen lopende die noodzakelijkerwijs duidelijk op elkaar afgestemd moeten worden, rekening houdend met de conclusies uit deze fiche.

De ecologische herinrichting van de Kleine Nete tussen de N19 te Kasterlee tot de monding van de Aa te Grobbendonk – integraal project uit het bekkenbeheerplan – beoogt oa de herinschakeling van enkele oude meanders (A 13 BBP). De nog in het landschap duidelijk zichtbare meander 'Koulaak' net ten zuiden van het aandachtsgebied is er één van. Door het herinschakelen zal echter niet enkel het waterpeil in de rivier maar ook het locale grondwaterpeil verhogen wat bepalend kan zijn voor het landgebruik. Momenteel is er geen acuut gevaar voor overstromingen van het aandachtsgebied vanuit de Kleine Nete (zie hydrologisch luik). **Uit de aanvraag tot MER-ontheffing blijkt dat ook bij de herinschakeling van de meander 'Koulaak' er geen bijkomend overstromingsgebied gemodelleerd werd voor een bui met terugkeerperiodes van T10, T25 en T50. Bij een T100 loopt het overstromingsgebied nagenoeg tot aan de Rozenstraat**, wat nog net binnen het aandachtsgebied ligt. Naar grondwaterpeil toe wordt een verschil in diepte van de watertafel tussen de geplande en de huidige toestand aangegeven van 1 tot 10 cm.

De herinschakeling van de oude meander maakt deel uit van de MER-ontheffing die werd verleend voor een termijn van vier jaar voor de ecologische herinrichting van de Kleine Nete tussen Herentals en de N19 te Kasterlee.

Het planproces nav het gewestelijk RUP 'vallei van de Aa en de Kleine Nete van Grobbendonk tot N19' houdt rekening met het feit dat actie A13 relevantie kunnen zijn voor het gewestelijk RUP maar wijst er ook op dat de opmaak van een gewestelijk RUP niet noodzakelijk is. Gezien de mogelijke gevolgen voor het landgebruik, is het zeker aangewezen dat de hydrologische kenmerken van het aandachtsgebied en zijn omgeving en de hydrologische gevolgen van geplande acties uit de BBP inzake het verhoogde grondwaterpeil van meet af aan mee in rekening gebracht worden bij de verdere uitwerking van dit deelgebied in het Gewestelijk RUP.

In het richtinggevend gedeelte van het GRS Herentals gaat de aandacht oa naar het vrijwaren, bewaren en versterken van de open ruimte binnen de Netevallei, zelfs ter hoogte van het centrum van Herentals. Het informatief gedeelte geeft aan dat de volledige aansnijding van het woonuitbreidingsgebied Kapellenblok omwille van een duurzame waterbeheersing niet evident is en stelt dat er een groen verbinding wordt voorzien tussen Bosbergen (Kempense Heuvelrug) en Langendonk (Netevallei). Het GRS erkent dus dat in eerste instantie niet gewenst en aangewezen is om het volledige aandachtsgebied te ontwikkelen. Vanuit waterhuishoudkundig standpunt komt voornamelijk deelgebied 2 - Rozenstraat niet in aanmerking voor verdere ontwikkeling. In het bindend gedeelte worden delen van de vallei van de Kleine Nete waaronder Langendonk/Rozenstraat aangegeven als landschappelijk waardevol kleinschalig landbouwgebied. Het GRS voorziet echter niet in de opmaak van een RUP.

Globale conclusie

Vanuit de ruimtelijke beleidsmatige context wordt aangestuurd op de vrijwaring van heel het aandachtsgebied. Het GRS geeft duidelijk geen voorkeur aan een verdere ontwikkeling. De opmaak van een RUP werd echter niet voorzien. Een bestemmingswijziging – binnen de lopende Gewestelijke RUP, naar een bestemming die meer aansluit bij de noodwendigheden van het watersysteem, is daarom aan te raden.

Vanuit waterhuishoudkundig standpunt werden geen knelpunten aangeduid voor de ontwikkeling van deelgebied 1 – Lichtaartseweg. Deelgebied 2 kan hydrologisch gezien een belangrijke rol spelen in de waterhuishouding van het gebied, enerzijds omwille van de geplande herinschakeling van de oude Nete-arm die een verhoging van het bergend vermogen en het grondwaterpeil met zich meebrengt, anderzijds omwille van het behoud van het potentieel waterbergingsgebied en waterconserveringsgebied. Een afname van het bergend en waterconserverend vermogen is immers niet wenselijk. Deze conclusie geeft uitvoering aan de beleidsvoornemens zoals goedgekeurd door de Vlaamse Regering bij de vaststelling van zowel het bekkenbeheerplan van het Netebekken als het stroomgebiedbeheerplan voor de Schelde.

6 Suggestie naar ontwikkelingsperspectief

Zowel de hydrologische als de beleidsmatige toetsing wijst uit dat ontwikkeling in deelgebied 2 – Rozenstraat niet aangewezen is. Een herbestemming die rekening houdt met de functies waterberging en waterconservering is gewenst. De beste oplossing lijkt een herbestemming door te voeren, in het kader van het planningsproces gewestelijk ruimtelijke uitvoeringsplan 'Vallei van de Kleine Nete van Grobbendonk tot N19'.

Het verlies aan juridische voorraad woonuitbreidingsgebied kan via planologische ruil worden tenietgedaan. Het nakende planproces mbt de afbakening van het kleinstedelijke gebied van Herentals biedt mogelijkheden om dergelijke planologische ruil en de daaraan gekoppelde herbestemmingen door te voeren.

Deelgebied 1 kent vanuit hydrologisch standpunt geen beperkingen voor verdere ontwikkelingen.